

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA ĐỘI NGŨ TRÍ THỨC THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH TRONG KỶ NGUYÊN VƯƠN MÌNH CỦA DÂN TỘC

TS. Đỗ Duy Tú *

Tóm tắt: Bài viết nhấn mạnh vai trò quan trọng của đội ngũ trí thức Thành phố Hồ Chí Minh trong việc thúc đẩy sự phát triển bền vững, đặc biệt trong bối cảnh đất nước đang vươn mình mạnh mẽ trong kỷ nguyên đổi mới và hội nhập quốc tế. Với vị trí trung tâm kinh tế lớn nhất cả nước, đội ngũ trí thức của thành phố là lực lượng nòng cốt trong việc xây dựng các chiến lược đổi mới, sáng tạo và ứng dụng công nghệ cao, đào tạo nhân lực, giám sát và phản biện xã hội, phát triển văn hóa, thúc đẩy hội nhập quốc tế... Bài viết đề xuất các giải pháp nhằm phát huy hơn nữa vai trò, tiềm năng của đội ngũ trí thức đối với sự phát triển của TP. HCM hiện nay. Qua đó, khẳng định vị thế trung tâm đổi mới sáng tạo của cả nước, góp phần hiện thực hóa mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

Từ khóa: Vai trò của đội ngũ trí thức, Thành phố Hồ Chí Minh, kỷ nguyên mới.

Nhận bài: 2/3/2025; đưa vào quy trình biên tập 2/3/2025; duyệt đăng 25/6/2025.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự bùng nổ của cách mạng công nghiệp lần thứ tư, Việt Nam đang đứng trước những cơ hội và thách thức to lớn trên con đường phát triển. Là một trong những trung tâm kinh tế, chính trị, văn hóa, khoa học và giáo dục lớn nhất cả nước, TP. HCM đóng vai trò tiên phong trong việc hiện thực hóa các mục tiêu phát triển bền vững và hội nhập quốc tế. Trong đó, đội ngũ trí thức của thành phố được xem là lực lượng nòng cốt, góp phần quyết định vào việc giải quyết các bài toán kinh tế - xã hội và thúc đẩy sự phát triển của dân tộc trong kỷ nguyên mới. Đội ngũ trí thức không chỉ là nguồn nhân lực chất lượng cao mà còn là những người sáng tạo tri thức, định hình tư duy, và dẫn dắt xã hội tiến bộ. Họ đảm nhận vai trò cầu nối giữa khoa học, công nghệ với thực tiễn, góp phần vào việc xây dựng và thực thi các chính sách phát triển phù hợp với yêu cầu của thời đại. Tuy nhiên, để phát huy vai trò của đội ngũ trí thức, thành phố cần

có những chính sách và giải pháp hiệu quả nhằm tạo môi trường thuận lợi cho sự phát triển và cống hiến của họ. Qua đó, “xây dựng đội ngũ trí thức vững mạnh toàn diện..., bồi đắp “nguyên khí quốc gia” và phát triển bền vững” [2, tr. 2], phát huy tối đa tiềm năng của đội ngũ này đối với sự phát triển của TP. HCM nói riêng và cả nước nói chung trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

2. Đội ngũ trí thức và vai trò của đội ngũ trí thức đối với sự phát triển của TP. HCM hiện nay

Đội ngũ trí thức là khái niệm dùng để chỉ tập hợp những cá nhân có trình độ tri thức cao, được đào tạo chuyên sâu và có năng lực sáng tạo trong các lĩnh vực khoa học, công nghệ, văn hóa, giáo dục, nghệ thuật, chính trị, kinh tế... Đội ngũ trí thức có vai trò quan trọng trong việc tạo ra tri thức mới, truyền bá,

ứng dụng tri thức để giải quyết các vấn đề của xã hội và thúc đẩy sự phát triển bền vững. Nhấn mạnh điều này, Hội nghị Trung ương 7 khóa X của Đảng khẳng định: “Trí thức là những người lao động trí óc, có trình độ học vấn cao về lĩnh vực chuyên môn nhất định, có năng lực tư duy độc lập, sáng tạo, truyền bá và làm giàu tri thức, tạo ra những sản phẩm tinh thần và vật chất có giá trị đối với xã hội” [1, tr. 792-793]. Đặc điểm của đội ngũ trí thức là có trình độ học vấn và chuyên môn cao, được đào tạo bài bản, thường ở các cơ sở giáo dục đại học, viện nghiên cứu, hoặc các tổ chức đào tạo chuyên nghiệp; Nắm vững tri thức, có khả năng phát triển và sáng tạo ra những giá trị mới; Là lực lượng nòng cốt trong việc xây dựng và định hình tư tưởng, văn hóa, khoa học và công nghệ của xã hội; Khả năng tư duy độc lập và đóng góp ý kiến một cách khách quan, không bị ràng buộc bởi các lợi ích ngắn hạn hoặc áp lực xã hội; “Giàu lòng yêu nước, có đạo đức và lý tưởng cách mạng, gắn bó với Đảng, Nhà nước và dân tộc” [2, tr. 2].

Theo số liệu năm 2024, đội ngũ trí thức của thành phố Hồ Chí Minh có khoảng “1,6 triệu người, trong đó khoảng 18.000 giáo sư, phó giáo sư, tiến sĩ, chuyên gia đầu ngành, những nhà nghiên cứu khoa học, khoảng 80.000 thạc sĩ, ...” [3]. Trong đó, có hơn “21.210 cá nhân hoạt động trong lĩnh vực khoa học - công nghệ; 135 nhóm nghiên cứu mạnh, năng động, tham gia hợp tác quốc tế. Câu lạc bộ Khoa học và Kỹ thuật người Việt Nam ở nước ngoài thu hút khoảng 200 trí thức hoạt động trên nhiều lĩnh vực ở các nước tham gia” [11]. Sự phát triển của đội ngũ trí thức tại TP. HCM không chỉ thể hiện ở số lượng mà còn ở chất lượng, với nhiều cá nhân có năng lực nghiên cứu và sáng tạo vượt trội trong các lĩnh vực khoa học, công nghệ, giáo dục, và kinh tế. Thời gian qua, thành phố cũng đã thu hút được nhiều chuyên gia đến sinh sống và làm việc, “tập trung vào lĩnh vực khoa học và công nghệ cơ bản (40%), công nghiệp công nghệ cao (33,33%), công nghệ sinh học và nông nghiệp công nghệ cao 26,67%” [11]. Đây là nguồn nhân lực chất lượng cao và

quan trọng tại các trường đại học, viện nghiên cứu, các tổ chức khoa học công nghệ, và các cơ quan quản lý nhà nước. Đội ngũ trí thức TP. HCM đã và đang đóng góp vào sự phát triển của mọi mặt trong đời sống kinh tế - xã hội của thành phố; Là lực lượng tiên phong trong việc nghiên cứu, sáng tạo và ứng dụng tri thức mới, từ đó tạo ra các giải pháp cải tiến công nghệ, nâng cao hiệu quả sản xuất, và giải quyết những thách thức toàn cầu như biến đổi khí hậu, y tế, và năng lượng...

Bước vào kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, đội ngũ trí thức nói chung, trí thức TP. HCM nói riêng ngày càng có vai trò quan trọng, góp phần xây dựng và phát triển xã hội “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Vai trò của đội ngũ trí thức đối với sự phát triển của TP. HCM thể hiện qua một số nội dung cơ bản sau:

Thứ nhất, thúc đẩy nghiên cứu, ứng dụng, đổi mới và sáng tạo, chuyển giao khoa học - công nghệ, góp phần thực hiện công nghiệp hóa, hiện đại hóa TP. HCM

Đây là yếu tố then chốt trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa TP. HCM, góp phần định hình một thành phố hiện đại, năng động và bền vững. Trong tiến trình này, đội ngũ trí thức đóng vai trò quan trọng, không chỉ sáng tạo các sản phẩm, giải pháp và mô hình mới mà còn thúc đẩy khả năng cạnh tranh quốc gia trên trường quốc tế. Họ tiên phong trong việc áp dụng các thành tựu khoa học - công nghệ hiện đại vào thực tiễn, đặc biệt trong các lĩnh vực như phát triển công nghiệp, kinh tế số và chuyển đổi năng lượng xanh... Thời gian qua, đội ngũ trí thức TP. HCM đã tổ chức “nghiên cứu và hoàn thành nghiệm thu 5.634 đề tài khoa học (cấp nhà nước, cấp bộ ngành, cấp thành phố/tỉnh, cấp viện, trường và cơ sở) và 1.500 dự án khoa học (lớn, nhỏ). Trong đó, có tới 75% sản phẩm của đề tài, dự án có khả năng ứng dụng. Nhiều đề tài, dự án nghiệm thu có giá trị khoa học, kinh tế, xã hội cao, có đóng góp thiết thực cho sự phát triển các lĩnh vực ở TP. HCM và các tỉnh Nam Bộ” [7]. Các sáng kiến của trí thức góp phần

không nhỏ trong việc tối ưu hóa quy trình sản xuất, nâng cao hiệu quả quản lý và đẩy mạnh sự phát triển bền vững. Mặt khác, trí thức là cầu nối quan trọng trong việc chuyển giao các tiến bộ khoa học - công nghệ vào các lĩnh vực kinh tế - xã hội, giúp tăng cường năng lực đổi mới sáng tạo của doanh nghiệp và xã hội. Điều này không chỉ đáp ứng các yêu cầu cấp bách của sự phát triển mà còn giúp thành phố định hướng chiến lược dài hạn, xây dựng một nền kinh tế tri thức hiện đại, thân thiện với môi trường và thích ứng với biến đổi toàn cầu. Nhờ sự cống hiến và trí tuệ của đội ngũ trí thức, TP. HCM có thể tận dụng tốt hơn các cơ hội từ cách mạng công nghiệp lần thứ tư, khẳng định vai trò tiên phong trong phát triển bền vững và hội nhập quốc tế.

Thứ hai, góp phần xây dựng chính sách, thực hiện giám sát, phản biện xã hội, cung cấp các luận cứ khoa học cho Đảng bộ và chính quyền hoạch định các đường lối, chủ trương, chính sách xây dựng và phát triển chính quyền đô thị TP. HCM

Thời gian qua, đội ngũ trí thức đã tham gia “hơn 4.000 sinh hoạt chuyên đề (chính trị, luật pháp, khoa học...) đóng góp ý kiến xây dựng chủ trương, chính sách, luật pháp và các chương trình, dự án khoa học - công nghệ, giáo dục - đào tạo, phát triển kinh tế - xã hội - văn hóa của TP. HCM và cả nước. Phản biện chuyên sâu hơn 3.500 dự án phát triển kinh tế - xã hội, văn hóa, môi trường, giao thông, y tế, giáo dục” [7]. Vai trò tư vấn, phản biện và đề xuất của trí thức không chỉ giúp tăng cường hiệu quả quản lý mà còn tạo cơ sở để hoạch định các chính sách công mang tính đột phá, đáp ứng yêu cầu phát triển toàn diện thành phố. Các nghiên cứu của trí thức tập trung giải quyết các vấn đề chiến lược như: thúc đẩy phát triển kinh tế, bảo vệ môi trường, cải thiện giáo dục và nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân. Đồng thời, họ góp phần giám sát, đánh giá hiệu quả triển khai các chính sách, bảo đảm rằng mọi quyết định đều dựa trên cơ sở khoa học và phù hợp với xu hướng phát triển toàn cầu. Với vai trò này, trí thức

trở thành cầu nối quan trọng giữa lý thuyết và thực tiễn, giúp thành phố tận dụng tối đa các nguồn lực để xây dựng một chính quyền đô thị hiện đại, minh bạch và hướng tới sự phát triển bền vững.

Thứ ba, giữ gìn và phát triển văn hóa TP. HCM tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc

Trí thức là những người bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, sáng tạo những giá trị mới phù hợp với bối cảnh toàn cầu hóa. Bằng việc kết hợp hài hòa giữa truyền thống và hiện đại, trí thức không chỉ giữ vững bản sắc văn hóa dân tộc mà còn làm phong phú thêm đời sống văn hóa của thành phố. Họ góp phần xây dựng các giá trị văn hóa mạnh mẽ, độc đáo, giúp TP. HCM trở thành trung tâm văn hóa đặc sắc, mang dấu ấn riêng trong bức tranh hội nhập văn hóa quốc tế. Sự đóng góp của trí thức được thể hiện qua việc nghiên cứu, sáng tạo, truyền bá các giá trị văn hóa, nghệ thuật và giáo dục ý thức cộng đồng, bảo vệ di sản. Trí thức còn góp phần thúc đẩy giao lưu văn hóa với thế giới, quảng bá hình ảnh đất nước, lịch sử và con người Việt Nam giàu bản sắc, thân thiện, sáng tạo và cởi mở. Trí thức còn định hướng cho sự phát triển văn hóa bền vững, giúp TP. HCM khẳng định vị thế là một thành phố tiên tiến, mang đậm tinh thần dân tộc trong quá trình hội nhập toàn cầu hiện nay.

Thứ tư, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa TP. HCM

Đội ngũ trí thức của thành phố hiện tập trung chủ yếu ở “109 trường đại học, 371 tổ chức khoa học công nghệ, 78 viện nghiên cứu, 279 phòng thí nghiệm và các hội văn học nghệ thuật, tổ chức xã hội nghề nghiệp và doanh nghiệp, chiếm trên 20% trí thức khoa học cả nước” [10]. Với vai trò là những nhà giáo dục, chuyên gia và nhà quản lý, đóng góp quan trọng vào xây dựng lực lượng lao động có trình độ, kỹ năng và tư duy sáng tạo, phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế. Họ không chỉ giảng dạy kiến thức chuyên môn mà còn truyền cảm hứng, phát triển tư duy đổi mới, kỹ năng mềm

và đạo đức nghề nghiệp cho thế hệ trẻ. Các chương trình đào tạo được thiết kế nhằm đáp ứng yêu cầu của các ngành công nghiệp mũi nhọn, đặc biệt là kinh tế số, trí tuệ nhân tạo và năng lượng tái tạo. Đội ngũ trí thức cũng thúc đẩy sự liên kết giữa giáo dục, nghiên cứu khoa học và thị trường lao động, bảo đảm những kỹ năng và kiến thức được đào tạo phù hợp với thực tiễn và nhu cầu phát triển của thành phố. Bên cạnh đó, đội ngũ trí thức còn đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng và xây dựng các chính sách giáo dục, nâng cao chất lượng đào tạo ở mọi cấp học. Nhờ đó, TP. HCM không chỉ có thể tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao mà còn xây dựng một hệ sinh thái giáo dục tiên tiến, đáp ứng nhu cầu cạnh tranh và hội nhập quốc tế.

Thứ năm, vai trò tiên phong trong thúc đẩy hội nhập quốc tế của thành phố

Với sự am hiểu sâu sắc về các xu hướng toàn cầu, đội ngũ trí thức là những người dẫn dắt các hoạt động nghiên cứu, hợp tác quốc tế, cũng như truyền bá các giá trị văn hóa, khoa học, và công nghệ của Việt Nam ra thế giới. Trí thức tham gia tích cực vào việc xây dựng các mối quan hệ đối ngoại, hợp tác với các tổ chức quốc tế, trường đại học và viện nghiên cứu hàng đầu, mở ra cơ hội tiếp cận các nguồn lực trí thức và công nghệ tiên tiến. Bên cạnh đó, đội ngũ trí thức còn đóng góp vào việc phát triển các chính sách đối ngoại phù hợp với chiến lược phát triển bền vững của TP. HCM, thúc đẩy giao thương quốc tế, thu hút đầu tư nước ngoài và chuyển giao công nghệ. Vai trò của trí thức còn thể hiện qua việc đào tạo nguồn nhân lực có kỹ năng và tư duy toàn cầu, sẵn sàng làm việc trong môi trường đa văn hóa, đa quốc gia. Đồng thời, trí thức cũng là cầu nối giữa TP. HCM với các nước trong khu vực và thế giới, không ngừng quảng bá hình ảnh một thành phố năng động. Với vai trò tiên phong, đội ngũ trí thức góp phần định hướng TP. HCM trở thành trung tâm kinh tế, văn hóa và khoa học - công nghệ hàng đầu trong khu vực, thúc đẩy quá trình hội nhập quốc tế toàn diện và hiệu quả.

3. Những thách thức đối với việc phát huy vai trò của đội ngũ trí thức TP. HCM trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc

Trong “kỷ nguyên vươn mình, phát triển giàu mạnh, thịnh vượng” của dân tộc, đội ngũ trí thức tại TP. HCM cũng đang đối mặt với nhiều thách thức. Trước hết, đó là sự thay đổi nhanh chóng của công nghệ đòi hỏi đội ngũ trí thức phải liên tục cập nhật kiến thức, kỹ năng số và đổi mới sáng tạo. Việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data) và tự động hóa trong nghiên cứu, quản lý và sản xuất đã và đang đặt ra yêu cầu cao về năng lực thích ứng. Mặt khác, TP. HCM đang hướng tới trở thành trung tâm kinh tế tri thức, nhưng hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo chưa hoàn thiện, sự kết nối giữa trí thức với doanh nghiệp, chính quyền và các tổ chức khoa học - công nghệ chưa thực sự chặt chẽ, gây khó khăn trong việc thương mại hóa kết quả nghiên cứu. Đội ngũ trí thức có vai trò quan trọng trong tham mưu, phản biện chính sách, nhưng cơ chế tiếp nhận ý kiến chưa thực sự hiệu quả. Do đó, cần một môi trường thông thoáng, dân chủ để trí thức tham gia đóng góp, nhất là trong các vấn đề như quy hoạch đô thị, môi trường và phát triển bền vững. Đội ngũ trí thức cũng đang đối mặt với xu hướng thương mại hóa tri thức, điều này đòi hỏi họ phải giữ vững đạo đức nghề nghiệp và trách nhiệm đối với cộng đồng.

Bên cạnh đó, cơ cấu phân bổ nhân lực của đội ngũ trí thức chưa đồng đều giữa các lĩnh vực. Hiện nay, phần lớn trí thức tập trung trong các cơ quan hành chính, sự nghiệp, và các tổ chức công lập, trong khi đó khu vực sản xuất kinh doanh đối mặt với tình trạng thiếu hụt lao động trình độ cao. Điều này dẫn đến sự mất cân đối trong việc khai thác tiềm năng, phát huy vai trò của đội ngũ trí thức trong phát triển toàn diện của thành phố. Mặt khác, “công tác kết nối giữa TP. HCM với hệ thống các viện nghiên cứu, trường đại học, tổ chức khoa học trong và ngoài nước cùng mạng lưới các hội, hiệp hội chuyên ngành còn hạn chế” [8]. Điều này làm giảm khả năng

cạnh tranh của thành phố trong việc xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ trí thức trong bối cảnh hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng.

Ủy ban nhân dân thành phố đã triển khai thực hiện Quyết định số 38/2024/QĐ-UBND ngày 10/7/2024 của Ủy ban nhân dân Thành phố ban hành Quy định về thu hút chuyên gia, nhà khoa học và người có tài năng đặc biệt của TP. HCM như: “hỗ trợ tối đa 100 triệu đồng đối với chuyên gia, nhà khoa học, người có tài năng đặc biệt được thu hút lần đầu” [5]; được miễn thuế thu nhập cá nhân, bố trí nhà ở công vụ hoặc được nhận hỗ trợ kinh phí thuê nhà, bố trí phương tiện đi lại... Mặc dù đã có những thay đổi tích cực như vậy, song còn tồn tại những bất cập về mức lương, điều kiện làm việc, và các cơ hội phát triển nghề nghiệp, chưa thực sự đủ hấp dẫn để giữ chân trí thức và thu hút nguồn nhân lực trình độ cao từ các địa phương khác cũng như từ nước ngoài. “Ở giai đoạn 2018 - 2022, số lượng chuyên gia thu hút chưa đạt được mục tiêu đề ra: Thành phố thu hút được 5/8 chuyên gia, nhà khoa học và không thu hút được người có tài năng đặc biệt (0/6)” [9, tr. 71]. Để khắc phục những hạn chế này, TP. HCM cần thực hiện các giải pháp chiến lược, cụ thể nhằm khai thác tối đa tiềm năng của đội ngũ trí thức, từ đó góp phần thúc đẩy thành phố phát triển bền vững và toàn diện.

4. Một số giải pháp nhằm phát huy hơn nữa vai trò của đội ngũ trí thức TP. HCM trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc

Nghị quyết số 45-NQ/TW ngày 24/11/2023 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII khẳng định, đội ngũ trí thức là “lực lượng có vai trò quan trọng trong liên minh giai cấp công nhân, giai cấp nông dân dưới sự lãnh đạo của Đảng; có trách nhiệm tiên phong, tạo ra sản phẩm tinh thần, vật chất chất lượng cao cho xã hội, là nguồn lực đặc biệt trong phát triển kinh tế tri thức, công nghiệp hoá, hiện đại hoá, hội nhập quốc tế và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến,

đậm đà bản sắc dân tộc; là nhân tố quan trọng trong nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, nâng tầm trí tuệ và sức mạnh dân tộc, đóng góp to lớn cho sự nghiệp đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc” [2, tr. 2]. Để phát huy vai trò của đội ngũ trí thức TP. HCM trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, tiếp tục hoàn thiện các chính sách đãi ngộ, thu hút và trọng dụng nhân tài của thành phố

Thành phố Hồ Chí Minh cần có cơ chế đột phá, chính sách linh hoạt, tạo điều kiện thuận lợi hơn nữa về thu nhập, phúc lợi, và môi trường làm việc để thu hút và giữ chân trí thức giỏi, đặc biệt trong các cơ quan, đơn vị Nhà nước. Trong đó, chính sách đãi ngộ phải công bằng, minh bạch, dựa trên sự thỏa thuận theo cơ chế thị trường và tương xứng với những đóng góp của đội ngũ trí thức. Qua đó, gia tăng sự hấp dẫn của chính sách, môi trường và nâng cao khả năng cạnh tranh, thu hút nhân tài, tạo động lực cho đội ngũ này phát huy tài năng, trí tuệ cho sự phát triển bền vững của thành phố.

Hai là, xây dựng môi trường nghiên cứu và làm việc chuyên nghiệp, hướng đến đổi mới sáng tạo cho đội ngũ trí thức

Môi trường làm việc chuyên nghiệp, hướng đến đổi mới sáng tạo của đội ngũ trí thức được hiểu là toàn bộ những điều kiện tự nhiên và xã hội tác động trực tiếp hoặc gián tiếp tới quá trình làm việc, hiệu quả và kết quả làm việc của đội ngũ trí thức. Môi trường có thể xem xét một cách toàn diện trên nhiều khía cạnh, từ không gian làm việc, các tương tác xã hội trong quá trình nghiên cứu, lao động của trí thức. Vì vậy, “thành phố cần tiếp tục xây dựng môi trường làm việc chuyên nghiệp, hiện đại; tạo môi trường làm việc dân chủ, tin tưởng và trao quyền chủ động cho nhân tài để họ có “không gian sáng tạo” và cống hiến” [4]. Theo đó, cần thay đổi cách thức quản lý hoạt động của đội ngũ trí thức thành phố theo hướng mở, quản lý theo chuẩn đầu ra, lấy kết quả lao động

và các sản phẩm cụ thể là căn cứ để đánh giá hoạt động. Đồng thời, “đơn giản hóa thủ tục hành chính, không lấy các trình tự thủ tục hành chính như là tiêu chuẩn bắt buộc để đánh giá hoạt động của đội ngũ trí thức. Bởi sáng tạo luôn gắn liền với những cái mới mà những cái mới thường khó có quy chuẩn cụ thể, các quy định của pháp luật cũng có khi chưa đề cập tới, chính vì vậy rất khó để bảo đảm đúng các trình tự, thủ tục theo quy định” [12]. Cần tiếp tục xây dựng môi trường văn hóa công sở - nơi mọi người hợp tác, tôn trọng lẫn nhau, tôn trọng sự khác biệt. Xây dựng văn hóa làm việc phải hướng đến sự cẩn thận, chần chừ nhưng cũng phải biết chấp nhận những rủi ro trong đổi mới sáng tạo. “Trước những rủi ro khó tránh được cần có thái độ bình tĩnh chấp nhận và khắc phục tối đa các thiệt hại. Không nên vì rủi ro mà hạn chế hoặc ngăn cản các hoạt động đổi mới sáng tạo của đội ngũ trí thức. Có như vậy sẽ tạo ra môi trường văn hóa khuyến khích mạnh mẽ hoạt động đổi mới sáng tạo của người lao động nói chung và đội ngũ trí thức nói riêng” [12].

Ba là, khuyến khích hợp tác quốc tế và trao đổi tri thức, nâng cao năng lực làm việc trong môi trường quốc tế cho đội ngũ trí thức TP. HCM

Theo Báo cáo của UNESCO về khoa học năm 2021, “hợp tác nghiên cứu quốc tế đã trở thành động lực chính thúc đẩy đổi mới sáng tạo và gia tăng chất lượng nghiên cứu thông qua việc chia sẻ tài nguyên, kiến thức và phương pháp tiếp cận đa ngành” [13]. Trao đổi tri thức giữa các quốc gia còn giúp đội ngũ trí thức tiếp cận với các chuẩn mực và thực tiễn tiên tiến, từ đó nâng cao khả năng thích ứng và sáng tạo trong các lĩnh vực chuyên môn. Năng lực làm việc trong môi trường quốc tế đòi hỏi sự kết hợp giữa kiến thức chuyên môn sâu rộng và các kỹ năng mềm như giao tiếp, hợp tác và quản lý đa văn hóa. Do đó, việc thiết lập các chương trình hợp tác quốc tế dài hạn, hỗ trợ trao đổi học thuật và nghiên cứu chung cần được các chính phủ, tổ chức và doanh nghiệp ưu tiên thúc đẩy. Đây không chỉ là cách để nâng cao

năng lực cá nhân mà còn đóng góp vào sự phát triển bền vững và hội nhập quốc tế của đất nước. Như vậy, khuyến khích hợp tác quốc tế không chỉ là chiến lược phát triển nguồn nhân lực mà còn là động lực để trí thức Việt Nam nói chung, trí thức TP. HCM nói riêng khẳng định vị trí, vai trò của mình trên bản đồ tri thức toàn cầu.

Bốn là, xây dựng văn hóa tôn vinh và động viên đội ngũ trí thức trong sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội của thành phố

Việc ghi nhận và tôn vinh những đóng góp của trí thức không chỉ thể hiện sự trân trọng đối với công lao của họ mà còn tạo động lực mạnh mẽ để họ tiếp tục cống hiến trí tuệ và tài năng cho sự phát triển của thành phố. Xây dựng môi trường văn hóa khuyến khích, động viên trí thức sẽ giúp tạo ra một hệ sinh thái sáng tạo, nơi họ cảm thấy được tôn trọng, hỗ trợ và thấu hiểu. Các hình thức tôn vinh như trao giải thưởng, công nhận danh hiệu hay tổ chức các sự kiện vinh danh là cơ hội để lan tỏa giá trị của trí thức trong cộng đồng, từ đó khơi gợi cảm hứng cho các thế hệ trẻ tiếp nối. Việc động viên trí thức cũng cần đi kèm với các chính sách đãi ngộ hợp lý, môi trường làm việc thuận lợi, và cơ hội phát triển sự nghiệp, giúp họ phát huy tối đa năng lực. Văn hóa tôn vinh không chỉ thúc đẩy trí thức đóng góp nhiều hơn mà còn góp phần xây dựng một xã hội biết quý trọng tri thức, khuyến khích đổi mới sáng tạo và học tập suốt đời.

Năm là, phát huy vai trò, trách nhiệm của đội ngũ trí thức; đổi mới nội dung, phương thức hoạt động các hội trí thức của TP. HCM

Phát huy vai trò, trách nhiệm của đội ngũ trí thức TP. HCM, đặc biệt là các “nhà khoa học giỏi, chuyên gia đầu ngành, nhân tài, trí thức trẻ nhằm khơi dậy lòng yêu nước, tự hào dân tộc, tin tưởng và ủng hộ đường lối, chủ trương của Đảng; nhận thức sâu sắc về sứ mệnh của trí thức đối với đất nước; nêu cao tinh thần trách nhiệm, tâm huyết, chủ động tham gia nghiên cứu nâng cao năng lực, trình độ” [2, tr. 7]. Các cấp, các ngành, các tổ

chức, đoàn thể cần phát huy tinh thần đoàn kết, sức mạnh tổng hợp của đội ngũ trí thức TP. HCM trong việc góp phần tích cực cho sự nghiệp đổi mới toàn diện, hội nhập quốc tế, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong kỷ nguyên mới hiện nay. Đồng thời cần tiếp tục đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của các hội trí thức của TP. HCM, nhất là Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật. Tạo mọi điều kiện thuận lợi cho các hội trí thức, đội ngũ trí thức đóng góp ý kiến, tham gia hoạt động tư vấn, giám sát, phản biện, giám định xã hội, góp phần nâng cao chất lượng hoạt động các hội

đồng tư vấn của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam TP. HCM. Thành phố cũng cần xây dựng các “cơ chế tạo điều kiện cho các hội trí thức tham gia thực hiện một số dịch vụ công, giám sát hoạt động nghề nghiệp, kiểm định và công bố chất lượng một số dịch vụ công” [2, tr. 7]. Hoạt động của các hội trí thức cần bám sát thực tiễn, phát huy tối đa vai trò, tiềm năng to lớn của đội ngũ trí thức đóng góp trí tuệ, sức sáng tạo, đồng hành cùng với sự phát triển của thành phố, trở thành cầu nối vững chắc giữa Đảng, Nhà nước, hệ thống chính trị với đội ngũ trí thức.

4. Kết luận

Trong bối cảnh đất nước đang bước vào kỷ nguyên phát triển mạnh mẽ, đội ngũ trí thức TP. HCM đóng vai trò đặc biệt quan trọng trong việc thúc đẩy sự đổi mới và hội nhập quốc tế. Với nền tảng tri thức sâu rộng, khả năng sáng tạo và tinh thần trách nhiệm cao, lực lượng trí thức không chỉ là nhân tố then chốt trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội, mà còn là người dẫn dắt tư duy, góp phần định hình chiến lược phát triển của thành phố. Tuy nhiên, để phát huy hơn nữa vai trò của đội ngũ trí thức, thành phố cần có chính sách và cơ chế phù hợp nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho sự cống hiến và phát triển của họ. Bản thân đội

ngũ trí thức cũng cần không ngừng đổi mới tư duy, nâng cao năng lực chuyên môn, sẵn sàng thích ứng với những thay đổi của thời đại, chủ động hội nhập với các xu hướng phát triển của thế giới, đẩy mạnh hợp tác quốc tế và phát huy trách nhiệm xã hội. Đội ngũ trí thức TP. HCM với tâm huyết, tài năng và trách nhiệm sẽ là lực lượng nòng cốt giúp thành phố hiện thực hóa khát vọng vươn tầm, góp phần đưa dân tộc Việt Nam vững bước trên con đường trở thành một quốc gia phát triển, văn minh và hiện đại.

■ TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2018): *Văn kiện Đảng toàn tập*, tập 67, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2023): *Nghị quyết số 45-NQ/TW ngày 24/11/2023 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ trí thức đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước nhanh và bền vững trong giai đoạn mới*, <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-cua-dang/nghi-quyet-so-45-nqtw-ngay-24-11-2023-hoi-nghi-lan-thu-tam-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-xiii-ve-tiep-tuc-xay-dung-va-9941>.
3. S. Hải - Thủy Tiên (2024): Tạo mọi điều kiện cho đội ngũ trí thức, nhà khoa học tiên phong đóng góp vào công cuộc xây dựng và phát triển TP. HCM, <https://hcmcpv.org.vn/tin-tuc>.
4. Nguyễn Thị Thanh Huyền (2024): TP. HCM thực hiện chính sách thu hút, trọng dụng nhân tài trong khu vực công, *Tạp chí Lý luận chính trị*, <https://lyluanchinhtri.vn/thanh-pho-ho-chi-minh-thuc-hien-chinh-sach-thu-hut-trong-dung-nhan-tai-trong-khu-vuc-cong-6557.html>.
5. Hội đồng nhân dân TP.HCM (2023): *Nghị quyết số 27/2023/NQ-HĐND ngày 6-12-2023 về mức thu nhập chuyên gia, nhà khoa học, người có tài năng đặc biệt đối với lĩnh vực TP. HCM có nhu cầu thu hút*.
6. Tô Lâm (2024): *Một số nội dung cơ bản về kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc; những định hướng chiến lược đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc*, <https://lyluanchinhtri.dcs.vn/course-player/mot-so-noi-dung-co-ban-ve-ky-nguyen-moi-ky-nguyen-vuon-minh-cua-dan-toc-nhung-dinh-huong-chien-luoc-dua-dat-nuoc-buoc-va-ky-nguyen-moi-ky-nguyen-vuon-minh-cua-dan-toc>.
7. Tuyết Mai (2022): “Đội ngũ trí thức Thành phố không ngừng sáng tạo và cống hiến”, <https://khoa hocphothong.vn/chu-tich-lien-hiep-cac-hoi-khoa-hoc-va-ky-thuat-tp-hcm-doi-ngu-tri-thuc-thanh-pho-khong-ngung-sang-tao-va-cong-hien-248366.html>.
8. Hoàng Mẫn (2023): *Đội ngũ trí thức đóng góp rất lớn trong tiến trình phát triển của TP. HCM*, <https://dangcongsan.vn/thoi-su/doi-ngu-tri-thuc-dong-gop-rat-lon-trong-tien-trinh-phat-trien-cua-tp-ho-chi-minh-632053.html>.
9. Nguyễn Minh Nhứt (2022): *Thực trạng chính sách thu hút chuyên gia, nhà khoa học và người có tài năng đặc biệt đối với lĩnh vực Thành phố Hồ Chí Minh có nhu cầu thu hút giai đoạn 2018 - 2022 và định hướng thời gian tới*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Chính sách thu hút chuyên gia, nhà khoa học, người có tài năng đặc biệt của Thành phố trong thời gian qua và định hướng trong thời gian tới”, Sở Nội vụ và Học viện Cán bộ TP. HCM.
10. Chu Quang (2024): *Đội ngũ trí thức TP HCM ngày càng khẳng định vị trí, vai trò quan trọng*, <https://baophapluat.vn/doi-ngu-tri-thuc-tp-hcm-ngay-cang-khang-dinh-vi-tri-vai-tro-quan-trong-post535700.html>.
11. Ngọc Tấn (2024): *Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc: Vai trò của trí thức rất quan trọng*, <https://tphcm.chinhphu.vn/ky-nguyen-vuon-minh-cua-dan-toc-vai-tro-cua-tri-thuc-rat-quan-trong-10124122219145606.htm>.
12. Nguyễn Kim Tôn (2022): *Xây dựng môi trường làm việc, thúc đẩy đổi mới sáng tạo của đội ngũ trí thức Việt Nam*, <https://www.quanlynhanuoc.vn/2022/10/31/xay-dung-moi-truong-lam-viec-thuc-day-doi-moi-sang-tao-cua-doi-ngu-tri-thuc-viet-nam/>.
13. UNESCO (2022), *UNESCO Science Report (2021)*: https://www.unesco.org/reports/science/2021/sites/default/files/medias/files/2022/05/USR2021_PPT_Brussels.pdf.

